

Davamlı inkişaf, möhtəşəm quruculuq, böyük Zəfər

Yəqin bilirsiniz ki, dünyanın ən böyük gölü olan Xəzər dibi okean tipli yer qatı yerləşdiyinə və dəniz ölçülərinə malik olduğuna görə həm də dəniz adlanır. Amma çoxlarına bəlli deyil ki, illərlə dünyanın ən böyük bərələrində, tankerlərində çalışan təcrübəli gəmiçilər Xəzərdə heç də asanlıqla üzə bilmirlər. Şiltaq Xəzərdə əsən küləklərin yaratdığı fəsadlar, sərət dalğalar təcrübəli kapitanları belə çətin sınağa çəkir.

Sual edə bilərsiniz ki, mögər, dünya sularında külək əsmir və ya hündür dalğalar yaranmır?! Əlbəttə ki, baş verir. Lakin Xəzərdə tez-tez dəyişən küləklərin əsməsi və ən əsası da hündür dalğaların ara tezliyinin qısa olması dənizi çox fərqləndirir. Xəzər bütün dünya sularında baş verən hadisələri özündə cəmləyir. Ona görə də Xəzərdə üzən gəmiçilər böyük təcrübəyə malik olurlar. Bu səbəbdən də beynəlxalq dəniz şirkətləri məhz Xəzər gəmiçiliyinin dənizçilərinə böyük ehtiyac duyurlar. Gəmi idarəçiliyi ilə bağlı verilən vakansiya yerlərinə ilk olaraq Xəzərdə təcrübəsi olan dənizçiyə üstünlük verilir. Çünki onlar dünya sularında çox rahatlıqla işləyə bilirlər.

Bu maraqlı məlumatı Azərbaycanın istehsal etdiyi "Ro-Pax" tipli "Zərifə Əliyeva" gəmisi ilə Qazaxıstana səfərimiz zamanı öyrəndik.

25 saat dalğaların üstündə ləngər vuran gəmi

Xəzərin Qazaxıstan sularındaydıq. Limana çatmağa bir saatlıq yolumuz var. Amma yenice başlayan şimal küləyinə yaxalanmış, yavaş-yavaş "kaçka"ya (lengörvurma) düşürük.

Kapitan Əbuzar Həsənov Qazaxıstanın Mangıstau vilayətinin Qarakiyev rayonunun Kurk limanı ilə əlaqə saxlayır və portdan bildirirlər ki, külək səbəbindən limana giriş 1 sutka dayandırılıb. Bu səbəbdən də kapitan küləyin istiqamətini müəyyən edib gəmini üzü küləyə döndərir. Çünki külək gəmini yan tərəfdən tutarsa, böyük təhlükə yarana bilər. Buna baxmayaraq, yenə də gəmi ləngərləməyə başlayır. Gəminin hər iki lövbəri suya endirilir. Beləliklə, külək səbəbindən 1 saatlıq yolumuz 25 saatla əvəzlənir...

Maraqlısı odur ki, gəminin sağa, sola ləngər vurmaya tökcə səmərəsiz təsir göstərmir, bəzi dənizçilərdə də müəyyən hallar yaranır. "Kaçka" zamanı öksər səmərəsizliklə ümidsizlik, qışma halları olur. Bəzi dənizçilərdə də səmərəsizliklə isə bu zaman qoribə aqlıq hissi yaranır. Yəni hamı lengörvurma zamanı dayanmadan nəse yemək istəyir.

...Gəmi lövbər rayonunda dayandıq küləyin zəifləməsinə gözləyirik. Biz də bu imkandan yararlanıb kapitanın növbə köməkçiləri Pərviz Əliyev və Nurlan Vəliyevlə söhbətə keçirik. Köməkçilərin hər ikisi Dövlət Dəniz Akademiyasının məzunlarıdır. Pərviz gün ərzində heyət və səmərəsizliyin gəmiyə girişi və çıxışı ilə bağlı sonrakı işləri həyata keçirir. Nurlan isə yükləmə, boşaltma əməliyyatlarının və yüklərin sənədlərinin qeydiyyatını aparır. Hər iki gənc dənizçi olmaqla yanaşı qürur duyur və məqsədləri gəmi kapitanı vəzifəsinədək yüksəlməkdir. Onlar üçün 3 ay dənizdə qalmaq o qədər də çətin deyil.

Daşınan yüklər, qısalan məsafə, 1 illik bilet

Şam zamanıdır. Aşpazın menyusunda soyutma hindiyə ilə soyutma kartof, biber salatı var. Adətən, gəmi dalğaya düşəndə quru yeməklərə üstünlük verilir. Çünki lengörvurma zamanı sulu xörək qazanlarının aşma təhlükəsi olur. Amma gəminin təcrübəli aşpazı qazanların sürüşməsinə üçün konarlarını "çəpərləyərək" tam təhlükəsiz şəkildə heyətə lobyə şorbası da bəşirmişdir.

(Əvvəlki qəzetimizin 30, 31 yanvar tarixli nömrələrində)

Xəzərin nəhəngi

"Zərifə Əliyeva" gəmisi dünyanın ən böyük gölünün ən müasir səmərəsi və yük bərəsidir

Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarəti Limanı

Qazaxıstan Kurk limanı

Səmərəsi - yük avtomobillərinin sürücüləri yeməklərini yeyib "qırmızı guşu"da (fəvqəladis istirahət yeri) bir-biri ilə söhbət edir, həm də Zərifə Əliyeva guşusuna daxil olub kitabları, eksponatları maraqla izləyirlər. Biz də fürsətdən yararlanıb onların bəziləri ilə söhbətə keçirik.

TIR sürücüsü Murat Kutlu və Özbəkistan vətəndaşı Xeyrulla Xalmatovlu 4-cü dəfədir ki, gəmi ilə yük aparırlar. Türkiyədən keçməklə Avropa ölkələrinə polietilen məhsulu daşıyan sürücülər gəminin çox rahat marşrut olduğunu deyirlər. Sözlərinə görə, quru yolla məsafə həm də uzaq olur: "Mən Avropaya məhsul daşıyıram. Rusiyadan Avropaya keçəndə qağada qoyulduğu üçün gəmi ilə gedirik. Quru yolla getsək, məsafə çox uzaq olur. Gəmi ilə Azərbaycanın keçəndə məsafə 1000 kilometr qısaldı. Həm də gəmidə rahatlıq tapırıq, istirahət edirik", - deyir Murat Kutlu bildirir.

Söhbət əsnasında o da bəlli olur ki, eger sürücü gediş-dönüş üçün bilet alırsa, homin biletin 1 il qüvvədə qalma müddəti olur. Yəni bu gün gəmidə olan hansısa TIR sürücüsü gediş və dönüş üçün bilet alırsa, Qazaxıstanda yükünü götürüb limandan çıxırdıqdan sonra bir il müddətində homin biletə gəmi ilə geri qayıda bilər.

Əlverişli coğrafi mövqeyə malik liman

Artıq 24 saatdan çoxdur ki, lövbər rayonundaydıq...

Tam bir gün gəmi dənizin dalğaları üzərində ləngər vurur. Heyətini bəzi üzvləri asudə vaxtda domino, nörd-taxta oynayırlar, bəziləri idman zalında məşq edirlər.

Küləyin sürəti getdikcə azalır və bir qədər sonra Kurk limanından gəmiyə xoş xəbər gəlir - limana daxil ola bilərsiniz.

Kapitanın komandası ilə lövbərlər yığılır və bərə yoluna davam edir. Təxmi-

nən 1 saatdan sonra limana yaxınlaşırıq. Limanın kiçik yedək gəmisi bizə yardımçı olur. Bu, bütün limanlarda belədir. Gəmi limana yan alarkən yedək gəmiləri yanalmaya kömək göstərir. Bərə yerində fırlanır və geriye üzməklə limana yan alır. Arxa körpü açılır və dəmir yolu xətləri ilə limanın dəmir yolu xətləri birləşdirilir. Sahil bələdçiləri gəminin arxa və ön kəndirini limana bərkidirlər. Bundan sonra yüklərin boşalmasına start verilir.

Qazaxıstanın Kurk limanı haqqında məlumat da yəqin ki, sizin üçün maraqlı olar. 2016-cı ildə istismara verilən limanın ümumi sahəsi 40 hektardır və əlverişli coğrafi mövqeyə malikdir. Burada suyun dərinliyi böyük tutumlu gəmilərin yan almasına imkan verir. Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun əsas tərkib hissəsindən biri sayılan Kurkdan yüklər Azərbaycan və Gürcüstandan keçərək Avropaya göndərilir. Liman vasitəsilə Qazaxıstan neft və neft məhsulları, metal, gübrələr, kimya məhsullarının

nəqli həyata keçirilir. Çin və Mərkəzi Asiya ölkələrindən Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, sonra Şərqi Avropaya və əks istiqamətə yüklərin tranziti artır. Hazırda limanda taxıl terminalının tikintisi aparılır. Onun üzərindən ildə milyon ton qədər taxıl daşınacaq.

Göyortə komandası yükləri tam boşaldıqdan sonra Qazaxıstanın gömrük və sərhəd xidmətinin əməkdaşları gəmiyə daxil olub sənədləri yoxlamadan keçirirlər.

Bir qədər sonra gəmiyə yeni yüklər qəbul edilir. Helikopter meydanından hom təkərli yüklərin göyortəyə necə daxil olmasını izləyir, həm də günəşin al-qırmızı rəngdə qürub etməsinə arzulayırıq. Çünki dənizçi təbircə desək, günəş batarkən ətrafın qırmızı rəngə boyanması səhərlə küleksiz, aydın və günəşli havaya işarədir. Yüklər gəmiyə yığılıb bitənə qədər günəşin hər tərəfi al-qırmızı rəngə boyanmışdı. Bu, təhlükəsiz və uğurlu səfərin xoş müjdesi idi...

Tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayan milli gəmiçiliyimiz

38 yük avtomobili, 1 ekskavator, 2 kran, ümumilikdə 1224 ton yük və (27 heyət üzvü, 39 səmərəsi) 66 nəfərlik gəmi Azərbaycan geri qayıdır.

Dünya axşam günəş qürub edərkən ətrafın al-qırmızı rəngi bu səhərin gəminin yoluna sanki nur saçır. Gəminin hərəkətinə heç bir maneə yoxdur. Sanki bir rahatlıq var. Amma kapitan Əbuzar Həsənov tez-tez naviqasiya və digər aparatlara diqqət edir, ətrafa boylanır və müxtəlif göstəricilərə baxır. Təcrübəli dənizçi deyir ki, çox vaxt qazalar məhz belə sakit, aydın, günəşli havalarda baş verir: "Hər gəminin hərəkət trayektoriyası var. Belə havada dənizdə üzən bir neçə gəminin kapitan heyəti rahatlaşmış hərəkətə nəzarətli boş buraxsa, bərələrin, tankerlərin bir-birinə yaxınlaşması baş verə bilər. Bu da qəzaları qaçılmaz edir. Ona görə də bir an belə gəmini nəzarətsiz qoymaq olmaz".

Məhz bunun səbəbidir ki, peşələrinə sadıq olan Azərbaycan dənizçiləri onlara göstərilən xüsusi diqqət və qayğı sayəsində ölkəmizin tranzit imkanlarının daha da şaxələndirilməsi, əlverişli nəqliyyat qovşağı kimi nüfuzunun daim yüksəlməsi üçün töhfələrini verirlər.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda gəmiçiliyin hazırkı inkişafı Ulı Öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Dahi şəxsiyyət ölkəmizə rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə dəniz nəqliyyatı sahəsinə xüsusi diqqət göstərmişdir. Heydər Əliyev bu sahədə çalışanların əməyini daim yüksək qiymətləndirib. Buna görə də dənizçilərimiz dahi liderin gəmiçiliyin inkişafındakı əvəzsiz xidmətlərini heç vaxt unutmur, əziz xatirəsini hər zaman uca tuturlar. Hazırda Xəzərdə üzən "Prezident Heydər Əliyev" tankeri də bu sevginin bariz nümunəsidir.

Əminliklə deyə bilərik ki, bu gün milli gəmiçiliyimiz tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayır. Azərbaycan gəmiçiliyi müasir standartlara çatıb, nəhəng tankerlərimiz beynəlxalq sulara üzür. Gəmiçiliyimiz Azərbaycanın logistika və ticarət qovşağı kimi aparıcı mövqeyinin gücləndirilməsinə, ölkədə yaradılmış tranzit potensialından tam istifadə olunmasında, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu üzrə şərq-qərb və əks istiqamətdə, həmçinin Xəzərdənkonar hövzələrdə - əsasən Qara dəniz və Aralıq dənizi hövzələrində yük daşımalarında mühüm rol oynayır.

Asiyadan Avropaya ən qısa yol Azərbaycandan keçir

Bir gün öncə Kurk limanından yola çıxan gəmi artıq Azərbaycan sularına daxil olub. Bir qədər sonra kapitan aidiyyəti qurumlardan Ələt limanına daxil olmaq üçün icazə istəyir.

Beləliklə, 2022-ci ilin mayın 5-də ilk səfərinə Qazaxıstanın Kurk limanı ilə başlayan gəmi daha bir reysini uğurla başa vurur. Uzaq Şərqdən gələn yüklər indi Azərbaycandan Avropanın müxtəlif ölkələrinə ötürüləcək. Bu, Azərbaycanın nəqliyyat-tranzit qovşağı kimi yaratdığı imkanların realıqlarıdır.

2023-cü il ərzində "Zərifə Əliyeva" bərəsi 177 reys edib. Bu reyslərdə 207 vaqon, 6225 yük maşını, 907 minik maşını, 24 göyortə yükü, 5864 səmərəsi daşınıb. Bu səfərlər zamanı gəmiçilərimiz heç bir ciddi problemlə qarşılaşmayıblar.

Biz də gəmi ilə ilk reportajımızı uğurla başa vururuq. Amma "Zərifə Əliyeva" gəmisi və onun heyəti bir neçə saatdan sonra yenidən Qazaxıstana üz tutacaq.

Arzu edirik ki, bütün dənizçilər üçün günəş hər axşam qürub edərkən al-qırmızı rəngə boyansın!

Höyatını mavi sulara həsr edən, ömrünün yarısını dalğalarla mübarizədə keçirən qəhrəmanlara "kil altından 7 fut təmiz dəniz" arzulayırıq...

Bizim gəmi ilə reportajımız yekunlaşsa da, gəmiçiliklə işimiz bitmir. İndi yolumuz məhz "Zərifə Əliyeva" bərə-gəminin və onun "kiçik qardaşlarının", nəhəng tankerlərin istehsal etdiyi Gəmiçiyarım Zavodudur. Gedək görək mavi sularla üzən nəhəng gəmilərimizi necə hazırlayırlar...

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan-Qazaxıstan-Azərbaycan

